

Adolf Hitler 1929-ben

Hitler világképe nem tartalmazott semmiféle eredeti felismerést, 19. századi eszmetörödékekből táplálkozott.

Az 1920-as évek közepéig a völkisch-antiszemita, fajbiológiai és szociáldarwinista, nacionalista és imperialista, antidemokratikus és antimarxista elképzelések változó díszleteiből rakta össze személyes világképét, amelyet két eszmei szál tartott össze: a radikális, univerzális faji antiszemitizmus és az élettérdoktrína.

deológiai elképzelése azzal a meggyőződéssel párosult, hogy a történelmet „a népek élettérért folyó permanens harca” határozza meg, amely csak akkor lehet sikeres, ha megőrzik, illetve helyreállítják a „faji egységet”.

De nem Hitler, hanem Ernst Renan volt az első, aki a történelmi fejlődést a faj (race – rassz) fogalmával magyarázta. „Ami Hitler elveit és doktrínáját illeti, nem volt gonoszabb és gátlástalább, mint sok korabeli államférfi” – vélekedett A. J. P. Taylor.

HITLER FORRÁSAI

A *Mein Kampf* nem tartalmaz hivatkozásokat vagy irodalomjegyzéket, s a szövegben sincs utalás azokra a publikációkra vagy szerzőkre, akiktől az adott eszmefuttatás eredeztethető. Ám legalább a beleolvasás szintjén Hitler számos könyvet ismert, amelyekből főleg előadásaihoz merített. Saját bevallása szerint az olvasást arra használta, hogy hosszú távra megerősítse világtörténelmi és természettudományos meggyőződését, elutasítva az egyetemi professzorok nagyképűsködését.

A HARC DOKTRÍNÁJA

A *Mein Kampf* azokból az érzésekből táplálkozik, amelyek akkoriban az egész nyugati világot jellemezték: a szilaj, támadó nacionalista szenvedély, a liberalizmus gyűlölete s a túlzott hit a tudományokban. Ezek vezették Hitler tollát a romantikusra színezett, Németország hegemoniájára épülő ultranacionalizmus és a biológiai tudományosság formájában. Neodarwinista módon az életet harcnak fogta fel, amelyben csak a legerősebbek számára lehetséges a túlélés.

Nem kerülte el Hitler figyelmét Arthur de Gobineau elmélete sem, mely szerint a fajok nem azonosak, s ezért egymás ellen harcolnak a világhuralomért. A kultúra kimúlásának oka a vérkeveredés és a faji jelleg elerőtlenedése. A kultúra fennmaradása a jobb és erősebb egyed győzelmének megdönthetetlen természeti törvénye. A természet nem tűri a gyengébb egyedeknek az erősebbekkel való közösülését, és még kevésbé engedi meg, hogy magasabb rendű faj az alacsonyabb rendű fajjal olvadjon egybe, mert egy csapásra kárba veszne egész, talán évezredek munkája. A fajtisztaság fenntartásának ösztöne a természetben általános érvényű. A róka mindig róka marad, a tigris pedig tigris. A róka sohasem lesz elnéző a libával szemben, és a macska sem fog barátságot érezni az egér iránt. Az első kultúrák ott keletkeztek, ahol a fehér faj, a germán néppel az élen, amelyet a nagy szőke – általa „árjának” nevezett – emberek testesítenek meg, harcban leigázhatta az alacsonyabb fokán álló népeket, s azokat akaratauk kiszolgálójává tették. A leigázott népek voltak aztán a keletkező kultúra első technikai segéd-eszközei.

Ebben gyökereztek Hitler politikai elvei is: a magasabb rendű németeknek egy napon a „föld uraivá” kell válniuk.

Uralmuk azonban csak háborúval és a német nép ellenségeinek rovására valósítható meg, ezért a német élettérhez szükséges országokat meg kell hódítani. A nagynémet birodalomba Ausztriát, valamint a Lengyelországban és Csehszlovákiában található – az első világháború után elcsatolt – német kisebbségeket is be akarta tagolni. E cél érdekében kell Németországot totális, a népek egyen-

lőtlenységén nyugvó állammá alakítani s öröködni az árja faj tisztaságán.

Hitler a német népet fajilag homogén, ideális közösségként dicsőítette, amelyet a közös akaratból táplálkozó egyének kapcsolata alkot, s folyamatosan fenyegeti a kihálás vagy megosztás. Az ily módon megjelenített Németország az emberiség színóimájává válik. E közösségen kívül csak barbárok és alacsonyabb rendűek léteznek.

Hitlernél megjelent a nemzetiszocializmus politikai modernisége is. Leírta a jövőbeli náci állam szervezeti elveit. Mindenre gondolt: intézményekre, válásra, oktatásra, hadseregre, diplomáciára, urbanisztikára s egy eugenikus egészségügyi politikára.

HITLER OLVASMÁNYAI

Hitler szívesen emlegette olvasottságát, s már az 1920-as évek elején saját példája követésére biztatta híveit. Legkésőbb 1922-től az NSDAP tagsági igazolványába beillesztettek egy 43 címet tartalmazó listát mindazon könyvekről és

brosúrákról, „amelyeket minden nemzetiszocialistának ismernie kell”. Az ajánlások között főleg 20 oldal terjedelemin alatti, antiszemita tartalmú broszúrák szerepeltek. Hat címmel a leggyakoribb szerző Alfred Rosenberg volt, utána Gottfried Feder következett három címmel. A hivatalos pártíráások mellett a listán szerepeltek Bogislav von Selchow és Franz Schronghamer-Heimdal völkisch költők kötetei is. Az ajánlás legterjedelmesebb darabja Hans F. K. Günthers *A német nép fajismerete (Rassenkunde des deutschen Volkes)* című, 500 oldalas könyve volt. Az összeállítás véletlenszerűnek tűnt, s létrejöttének körülményei ismeretlenek.

Nem tudjuk, hány könyvet olvasott el Hitler 1945-ig 16 000 kötetre duzzadó magánkönyvtárából, amelynek nagy része építészeti és történelmi művekből állt. Könyveinek töredékét (1200 darabot) Salzburg mellett, egy sóbányában amerikai katonák találták meg, ezek ma a washingtoni Kongresszusi Könyvtárban találhatóak.

Némileg jobban dokumentálható, milyen könyveket olvasott az első világháború után. Friedrich Krohn fogorvos, az NSDAP starnbergi helyi csoportjának alapítója és a völkisch-antiszemita irodalom gyűjtője listát vezetett arról a több mint száz könyvről, amelyeket Hitler 1919–1921 között kikölcsönzött magánkönyvtárából. A kötetek között voltak Leopold von Ranke történész, Nietzsche, Montesquieu, Rousseau és Immanuel Kant munkái. Ízlésébe beleillettek különböző, 50–110 oldalas antiszemita broszúrák is.

A landsbergi börtönben több szabadideje maradt az olvasásra. Engedéllyel égethette a lámpát késő éjszakáig. Cellájának könyvespolcán mindig hevert néhány könyv, mert látogatói is frissíthették olvasmányait. Bizonyíthatóan olvasta Bismarck *Gondolatok és emlékek (Gedanken und Erinnerungen)* című könyvét, valamint német és szövetséges hadvezérek és államférfiak háborús visszaemlékezéseit, jóllehet azok szellemisége nem hagyott nyomot a *Mein Kampf*-on. Visszapillantva úgy emlegette Landsberget, mint „főiskolát államköltségen”.

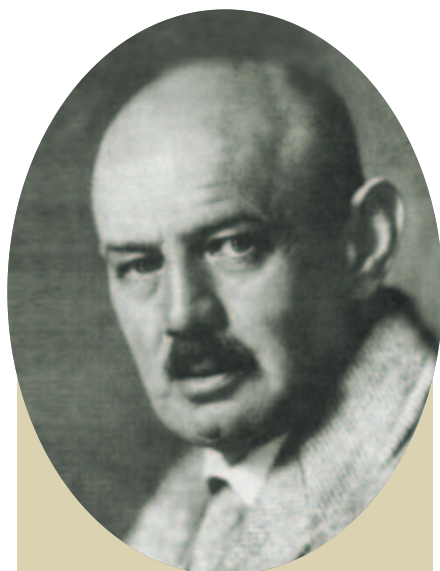
Szemlélatomást nem volt kifogása elene, hogy mentora és barátja, Dietrich Eckart, az ismert völkisch újságíró – aki 1921–1923 között a *Völkischer Beobachter* főszerkesztője is volt – 1924-ben posztumusz megjelent és befejezetlen, *Párbeszéd Adolf Hitler és közöttöm a bolsevizmusról Mózesstől Leninig (Zwiesgespräch zwischen Adolf Hitler und mir über*

GOTTFRIED FEDER

1883–1941

Német politikai aktivista. A náciizmus kezdeti szakaszának gazdasági teoretikusa, 1920-ban a náci párt 25 pontos programjának kidolgozója. 1924–1936 között a Reichstag tagja és a párt gazdasági tanácsának elnöke. 1933-ban a gazdasági minisztérium államtitkára, 1934-ben állami lakásügyi biztos.

DIETRICH ECKART

1868–1923

Német író, publicista. 1913-ban kapcsolatba került a szélsőjobboldali Thule Társasággal. 1915-ben megjelentette *Heinrich der Hohenstaufe* című drámáját, amelyben deklarálta a német nép világméretű vezetői igényét. 1918–1920 között az *Auf gut deutsch* című hetilap kiadója volt. A lap élesen bírálta a weimari köztársaságot, faji alapú bolszevizmusellenességet és antiszemitizmust népszerűsített, *Németország, ébredj!* jelszóval. 1919 augusztusában tartotta első előadását a Német Munkáspárt (DAP) tagjainak, a későbbi NSDAP elődjének. Itt ismerkedett meg Hitlerrel, akire ezután erős befolyást gyakorolt. Eckart 1920 decemberében a *Völkischer Beobachter* főszerkesztője, a lap pedig az NSDAP hivatalos pártlapja lett. 1923 karácsonyán Berchtesgadenben szívrohamban elhunyt. 1925. októberben Hitler neki ajánlotta a *Mein Kampf* első kötetét, majd az 1936-os berlini nyári olimpiai játékokon az erdei színpadot Eckart-ról nevezette el.

ALFRED ROSENBERG

1893–1946

Nemzetiszocialista ideológus, építész. 1923-tól a *Völkischer Beobachter* főmunkatársa; 1930-ban jelentette meg *A 20. század mítosza* című könyvét. Külpolitikai tanácsadó, 1934-től a „Führer megbízottja” volt a náci világnézeti oktatás és nevelés összes területén. 1941–1945 között a megszállt keleti területek birodalmi megbízottjaként működött. A nürnbergi nemzetközi katonai törvényszék halálra ítélte.

den Bolschewismus von Moses bis Lenin) című brosúrájában vad antiszemita hangot üssön meg. Az NSDAP-főnöknök tulajdonított bekezdésekben Hitler rendkívül műveltnek tűnt, s klasszikusok neveivel és idézeteivel bátyázta körül magát. Állítólag egész fejezeteket tudott részletesen összefoglalni az *Ótestamentumból*, folyamatosan hivatkozott Ciceróra, Aquinói Tamásra, Giordano Brunóra, Ulrich von Huttenre, Goethére, Arthur Schopenhauerre, Ludwig Börnére, Heinrich Heinére vagy éppen Wilhelm Buschra. Mivel azonban Hitler sem landsbergi fogsága előtt, sem utána nem érvelt hasonlóképpen írásaiban és beszédeiben, nagy bizton-sággal állíthatjuk, hogy fiktív beszélgetésről volt szó, amelyet Dietrich Eckart írt, vagyis Hitler gyaníthatóan „idegen tollakkal ékeskedett”. A szöveg a nyolcadik fejezet közepén félbeszakadt, mert Eckart 1923 karácsonyán szívrohamban elhunyt. Az 50 oldalas – torzón maradt – brosúra 1924 tavaszán jelent meg.

Hitler a *Mein Kampf*ban teljesen mellőzte a forrásmegjelölést, de ha mégis megtette, akkor az hiteltelennek és felszínesnek tűnt. Azt írta: 1919 őszén „ismét tanulni kezdtem, és csak most ju-

tottam el igazán a zsidó Karl Marx élete tartalmának és akaratának igazi megismeréséhez. Az A tőkét csak most értettem meg, akárcsak a szociáldemokráciának a nemzeti gazdaság elleni harcát, amely valóban csak a nemzetközi pénz-és tőzsdevilág számára készíti elő az utat.” Megjegyzése alapján kétséges, hogy valóban olvasta Marx fajsúlyos politikai gazdaságtani munkáját, s ha igen, meg is értette azt. Hasonlóképpen más gondolkodók is csak címszavakban jelennek meg nála: „még Goethe” is „elbor-

zadt a gondolattól, hogy a jövőben többé nem tiltják meg törvényileg a keresztények és a zsidók közötti házasságot”. Hitler kedvenc idézetei közé tartozott Arthur Schopenhauer egyik megjegyzése, amikor a zsidókat a „*hazudozás nagymestereinek*” nevezte. Ez a megfogalmazás antiszemita körökben a századforduló óta gyakori toposz volt, s a publikációkban is sokszor felbukkant. Nem tudjuk, mikor jutott el Hitlerhez, de a *Mein Kampf*ban és később is többször használta.

AZ ANTISZEMITA IRODALOM

A kevés, általa elismerten alkalmazott forrásszöveg egyike volt az első világháború utáni antiszemita irodalom klasszikusa, a *Cion bölcséinek jegyzőkönyvei*. Hitler tudta, hogy rendkívül bizonytalan forrásról van szó, de ez a legkevésbé sem zavarta őt. A londoni *The Times* 1921 augusztusában bebizonyította, hogy a több európai nyelvre lefordított cikksorozat már csak azért sem lehet

az 1897-es bázeli első cionista kongresszus „zsidó világ-összeesküvésének” állítólagos jegyzőkönyve, mert szövegének nagy része szó szerint azonos a már 1864-ben és 1868-ban megjelent szövegekkel, a Machiavelli és Montesquieu közötti fiktív párbeszéddel, valamint egy német nyelvű ponyvaregény fejezetével. De a tények nem zavarták a jegyzőkönyvek megjelenését lelkesen üdvözlő antiszemitákat. Hitler a jegyzőkönyveket legkésőbb 1921. augusztus közepén ismerte meg, s utána két beszédben (Münchenben és Rosenheimban) is a világhatalomra törekvő zsidó összeesküvés

szálása a kérdésre. Koncepciójuk kiválóan beleillett a német antiszemiták világképébe, akik azt vallották, hogy Németország az az állam, amely talán – az Egyesült Államok mellett – a legerősebb zsidó befolyás alatt áll a világon. A híresztelésekkel ellentétben azonban az autógyáros anyagilag nem támogatta a Hitler-pártot.

1923-ban jelent meg új kiadásban Erwin Baur, Eugen Fischer és Fritz Lenz *Az emberi öröklődéstanok és a fajhigiéna alapja (Grundriss der menschlichen Erblichkeitslehre und Rassenhygiene)* című könyve, amelyből Hitler szó szerinti ré-

szeket emelt át. Valószínűleg hasonlóképpen „kölcsonzött” szöveget Herman Lundborg svéd eugenikus 1921-ben megjelent, *Fajbiológiai áttekintések és perspektívák (Rassenbiologische Übersichten und Perspektiven)* című brosúrájából is. Az „állampolgárok”, az „állami illetőségűek” és „külföldiek” megkülönböztetést pedig Gottfried Federtől vette át.

Részben olvashatta a brit Houston Stewart Chamberlain *A 19. század alapjai (Grundlagen des XIX. Jahrhunderts)* címmel 1899-ben megjelentetett könyvét, mert 1923-ban Bayreuthban személyesen is találkozott a már súlyos beteg szerzővel. A „rassizmus klasszikusa” 1880-tól maga is a bayreuthi körhöz tartozott. Chamberlain szerint a germán faj az igazi kiválasztott nép, amely a görögök és rómaiak örököséiként, egyúttal az emberiség megmentőjeként lépett be a történelembe. A katolikus keresztények és a zsidók a germánok ellenségei. A keresztények a fajlélek rabszolgasorba döntésén buzgólkodnak a zsidó Szent Pál kitalált törvényei révén. Ellenük csak Luther és a protestantizmus vette fel a küzdelmet.

A zsidók – Chamberlain szerint – ázsiai népként a germánokkal együtt léptek a történelembe, s ők is óvják fajuk tisztaságát. A zsidó lélek materialista, törvénytisztelő, intoleráns és erkölcstelen. A zsidó az ördög megtestesülése, elene csak a kiválasztott nép, vagyis a germánok vehetik fel a küzdelmet. A zsidók

Két híres antiszemita, akik támogatták Hitlert:
Henry Ford amerikai autógyáros (fent) és
Houston Stewart Chamberlain (jobbra)

bizonyítékként említette, a *Mein Kampf*-ban pedig összefoglalta, milyen tanulságokat lehet levonni belőlük.

A zsidó világ-összeesküvésről vallott nézetében fontos szövetségesre talált az antiszemita amerikai autógyáros, Henry Ford személyében, aki a jegyzőkönyvek hatására az 1920-as évek elején *Dearborn Independent* című hetilapjában egy sor gyűlöletkeltő cikket jelentetett meg, amelyeket később saját nevével, *A nemzetközi zsidó (Der Internationale Jude)* címmel több brosúrában – német fordításban is – kiadott. Amikor bebizonyosodott, hogy a jegyzőkönyvek hamisítványok, Ford a munkatársait tette felelőssé a publikációkért. Mindazonáltal – Hitlerhez hasonlóan – úgy vélte, hogy a dokumentum maga nem lényeges, sokkal fontosabb a figyelem fóku-

NACIONALIZMUS ÉS IMPERIALIZMUS

A nacionalizmus Európában a 19. század közepén fordult imperializmusba, amely később Hitler világnézetében is központi szerepet kapott. A megörökölt nacionalizmus a totális állami és birodalmi tendenciákkal kiegészülve nacionalista küldetés tudatot eredményezett. Az új nacionalizmus nemcsak a tengerentúli nemzeti hatalmi igényeket igazolta, hanem a belső védekezés és kiközösítés eszközeként is megjelent a szocialista és internacionalista proletariátussal, illetve a főleg zsidó kézben lévőnek tekintett „bank-

tőke arany internacionáléjával” szemben. A „nemzetiszocializmus” modellje nemzeti zárttságot ígért az osztályharc helyett, s kifelé irányuló mozgósítást jelentett a határokon átnyúló testvériesülés helyett.

A belső feszültségek kifelé irányítása az új nacionalizmus imperialista jellegét erősítette. A gyarmati gondolat megigézte a polgárság és a vállalkozók köreire támaszkodó nemzeti agitációs egyleteket. A nemzeti tábor még a weimari köztársaság éveiben is gyarmati álmokat kergetett.

A faji gondolatot és az antiszemitizmust – a két világháború közötti többi nemzeti és fasiszta mozgalomhoz hasonlóan – számos kontrapozíció (antimarxista, antiliberalis, parlamentellenes, antikapitalista és tendenciózusan konzervatívizmus-ellenes) egészítette ki. Ideálképként a századforduló új radikális nacionalizmusának elemeit mutatták fel: az új politikai elit vezette népi nacionalizmust, amely a nemzetiszocializmus és a nemzeti népközösség elvéhez kapcsolódik.

veresége szellemi forradalomhoz vezet, de ezt a végső harcot meg kell vívni az alkotó (germán) és a nem alkotó (zsidó) faj között. Chamberlain már 1927-ben biztos volt abban, hogy Hitler az a próféta, aki az árjakat győzelemre vezeti.

A biológiai gondolkodás befolyását erősítette Charles Darwin 1859-ben köz-

zétett elmélete, aki a földön élő „fajokat” a természetes kiválasztódás eredményének tekintette, amely a létért folyó harcban jelentkezik. A szociáldarwinisták mindezt kivetítették a társadalomra. Eszerint az evolúció cáfolja a bibliai teremtésmítoszt; a természetben állandó harc folyik, és a társadalomban csak a legalkalmasabb faj maradhat fenn, amelynek jogában áll meghódítani saját életterét (Lebensraum). A természetben a különböző fajok nem keverednek, így a keveredés az embernél is káros.

Hitler hitt abban, hogy a természet alaptörvénye az örök harc, s az emberi-

ség a természet szolgája. A társadalomban a természethez hasonlóan érvényes az öröklésnek, a faj tisztaságának és a faj fenntartásának törvénye. A fennmaradást csakis fajtisza és erős nép képes biztosítani, amely az élettérért és a faj tisztaságáért harcra, erőszakra, agresszióra és háborúra is hajlandó. A faji és antiszemita elképzelések terjesztésében nagy szerepet kapott a bayreuthi Wagner-kör, amely színpadi játékaival a művelt közönség számára szalonképessé tette az „árja” és germán mítoszt. Németre fordították a legnagyobb „fajteoretikus”, a francia Arthur de Gobineau gróf munkáit. Jóllehet Gobineau és Darwin nem voltak antiszemiták, a biológiai megalapozott faji tanok veszélyesek lettek, amikor a szélsőséges gondolkodásában antiszemita előítéletekkel fonódtak össze, s a fajok Gobineau által hangoztatott „degenerációja” a zsidók állítólagos „bomlasztó tevékenységével” párosult.

Ebből vezették le a „szelektálási politikát”, amely megállítja a degeneráció folyamatát. A zsidóságnak „változatlan negatív jellemzőket” tulajdonító új faji tanok egyidejűleg jelentek meg Franciaországban George Vacher de Lapouge és Edouard Drumont, valamint Németországban Eugen Dühring, Wilhelm Marr és Houston Stewart Chamberlain publicisztikáiban. Az „árja” uralom tisztaságának érdekében mindannyian többé vagy kevésbé nyíltan követelték a zsidók megsemmisítését. Így a késő középkorból örökölt és keresztény-vallási motivációjú zsidóellenes sztereotípiák új, áltudományos rasszizmusba torkolltak. E szerzők társadalmilag elfogadottá tették az antiszemitizmust, s a Német Konzervatív Párt 1892-ben programjába iktatta az antiszemita követeléseket.

Hitler sokat tanulmányozta a zsidó származású Otto Weininger *Szex és jel-*

Hitler Richard Wagner fiának, Siegfriednek feleségével, Winifreddel (balra) és fiával, Wielanddal (jobbra) Wagnerék kertjében, Bayreuthban, 1938. július 26.

lem (1903) című munkáját, amely a faji kérdést összekapcsolta a szexualitással. A könyv a századfordulón Chamberlain „történelemfilozófiai” munkáihoz hasonlóan népszerű olvasmány volt. Weininger szerint a zsidók még a nőknél is rosszabbak, nem hisznek semmiben, nincs lelkük, nincs elképzelésük semmiféle magasabb rendűről, nincs államelvük, materialisták és anarchisták, és azért lesznek kommunisták is, mert nincs szellemiségük. Szerinte a zsidókból és a nőkből is hiányzik a nemzeti érzés, nincs személyiségük. Weininger az árja férfit a Naphoz, a többi Holdnépek kategóriájába sorolta. Azt is leszögezte, hogy nincs már állam, törvény, igazi művészet vagy etika; a „degenerált kor” az erkölcselenség uralmához vezetett.

Az „életter” fogalmát 1897-ben a geopolitika atyja, Friedrich Ratzel használta először. Szerinte a népek és államok olyan organizmusokhoz hasonlóak, amelyeknek az élethez és növekedésükhöz térre van szükségük. Ezt csak állandó harcban szerezhetik meg, amelyben az erősebb nemzet győzedelmeskedik. A császárság idején publikáló és annak imperialista politikáját helyeslő Ratzel szerint a németeknek Európában és tengerentúli gyarmataikon kell kialakítaniuk életterüket. Követői, a svéd Rudolf Kjellén, a brit Halford Mackinder és a német Karl Haushofer azonban Kelet-Európát nevezték meg életterként. Mackinder szerint az eurázsiai térséget uraló nép a világhatalmat is megszerzi, mivel a keleti rónák végtelen távolságai jelentik Európa „szívét” (Herzland). Valószínűsíthető, hogy Hitler elfogadta Ratzel, Kjellén és Haushofer geopolitikai nézeteit.

AZ ÉLETTÉR

Hitler úgy vélte, a nemzet jövőjének biztosítása érdekében új földet kell meghódítani. Ennek részleteit a 6. számú vázlatlapon dolgozta ki. A landsbergi foglyok vitájában Rudolf Hess javasolta az „életter” kifejezést, amelyet tanárától, Karl Haushofertól hallott, de társai csak földrajzprofesszora látogatásának hatására fogadták el az új fogalmat.

Az is lehetséges, hogy Hitler egyszerűen a német historiográfiában, publicisztikában és szépirodalomban a 19. század elejétől elterjedő javaslat felé fordult, mely szerint a középkorban elakadt német Drang nach Ostent kell folytatni. „Mi megállást parancsolunk

KARL HAUSHOFER
1869–1946

Bajor tábornok. 1887–1919 között többször beutazta Dél- és Kelet-Ázsiát. 1921–1939 között földrajzprofesszor volt Münchenben. A földrajzi és a politikai gondolkodás összekapcsolását sürgette. Mivel tanait a nemzetiszocialisták átvették, s Rudolf Hess a tanítványa volt, sajátos viszonyba került a náci párttal. A Hitler ellen elkövetett 1944. július 20-i merénylet után a fiát letartóztatták, majd kivégezték. Külföldön viszont – politikai befolyását túlbecsülve – vezető nácinak tekintették. 1946. március 13-án – feleségével együtt – öngyilkos lett.

az örökös germán vándorlásnak Európa déli és nyugati része felé, s keletre tekintünk. Lezárjuk a háború előtti időszak gyarmati és kereskedelmi politikáját, s rátérünk a jövő földbirtok-politikájára. Ha Európában új területről és új termőföldről beszélünk, akkor csak Oroszország és az azt környező államok felé tekinthetünk [...] Ez a keleti óriásbirodalom megérett az összeomlásra. Az oroszországi zsidó uralom vége egyben Oroszországnak mint államnak a végét is jelenti. A sors bennünket arra választott ki, hogy szemtanúi legyünk egy olyan katasztrófának, amely a népi fajelmélet helyességének leghatalmasabb bizonyítéka. A nemzetiszocialista mozgalom hivatása az, hogy népünket arra a politikai belátásra készítse, hogy a jövő célkitűzését ne a Nagy Sándor-i hódítás csaloéka ábrándjában, hanem a német eke szívós és kitartó munkájában lássa, amely számára a kard biztosítja a földet” – írta a Mein Kampfban.

Hitler e történelemfilozófiailag „megalapozott” világnézetével törekedett Közép- és Kelet-Európa meghódítására. Szerinte a teljes Lengyelország és a Szovjetunió nyugati része a germánok életteréhez tartozik. Weininger nyomdokain haladva „észak népeit” – egyfajta földrajzi-genetikai determinizmus alapján – munkaszeretőknek, kötelességtudóknak, kultúrateremtőknek, államalapítóknak nevezte. Velük szembeállította a „déli” zsidókat, akik képtelenek az államalapításra és kultúrarambolók.

Németország lakossága évente 900 000 lélekkel gyarapodik – írta. Az új állampolgárok megélhetési körülményei évről évre romlanak, s a helyzet katasztrófába torkollhat, ha nem találják meg idejében az éhínség megelőzésének eszközeit. Úgy vélte, erre négy lehetőség kínálkozik: 1. francia mintára a születésszabályozás; 2. a belső telepítés; 3. új földterület szerzése; 4. idegen szüléletek kielégítésére dolgozó ipar és kereskedelem. A weimari politikusok az exportgazdaságot választották. Hitler szerint a túlnépesedés levezetésére az új földterületek szerzése sokkal több előnyt jelent a jövő szempontjából.

Hitler a keleti hódítási céloknak rendelte alá a jövő német külpolitikájára vonatkozó elveit is. A weimari köztársaság többi politikájához hasonlóan ő is a versailles-i szerződés felszámolására törekedett. Franciaországot előbb politikailag akarta elszigetelni, majd utána katonailag megsemmisíteni. Mindennek az Angliával és Olaszországgal való formális vagy informális szövetségben kell megvalósulnia. Az ötlet az 1920-as évek elején a német jobboldali pártoknál és csoportosulásoknál még egyáltalán nem volt népszerű, hiszen az első világháború alatt a német propaganda „hítségő Albion”-nak bélyegezve élesen támadta Angliát. Olaszországot pedig a németek kifejezetten gyűlölték, mert 1915-ben hadba lépett korábbi szövetségese, Ausztria és Németország ellen, s „árulásáért” megkapta a „német” Dél-Tirolt.

Hitler azzal érvelt, hogy Mussolini hatalomra jutásával Olaszország előnyére változott, Anglia pedig elismeri Németország kontinentális hatalmát, ha utóbbi garantálja a brit birodalom fennmaradását, s lemond a német gyarmatok visszaszerzéséről. Hitler külpolitikai elképzeléseiben az Egyesült Államok világhatalomként még alig bukkan fel, de már előre látta a világhatalomért vele folytatott végső küzdelmet. A többi hatalom közül viszonylag pozitívan, de röviden említette Japánt. ♦